

HATIR
Gİ
L
P
AT
K
İ

İBRAHİM
ARIKAN

Osmanlı Ordusunda Bir Nefer

BİR MEHMETÇİĞİN

ÇANAKKALE-GALIÇYA-FİLİSTİN CEPHESİ ANILARI

Mızraklı süvari bölüklerimizden biri.

İşte arkadaşlar! Sizler de çok mukaddes bir vazife ile karşı karşıya bulunuyorsunuz. Ecdat yadigârı olan damarlarınızdaki kan, göğsünüzdeki iman ve elinizdeki silahla siz de Türk milletinin torunlarındanınız. Bunu vatanımıza göz diken alçak düşmanlara öğreteceğinize mukaddesatım ve imanım gibi inanıyorum. Şu mübarek günlerde cihat farizasını icraya koştüğunuzdan dolayı Allah ve melekler de sizinle berâberdir. Kutsî vazifenizin dünyevî ve uhrevî mükâfatını Cenâb-ı Hakk'ın şimdiden sizlere vereceğini müjdeler ve sizleri tebrik ederim. Allah yardımcınız olsun arkadaşlar!”

16 Temmuz 1331 (29 Temmuz 1915) tarihinde Uzunköprü İstasyonu'ndan hareketle Uzunköprü kasabasını geçtik ve Keşan kasabasına vardık. Keşan civarında 'harmanlık bir yerde' askere mola verildi. Bir müddet bando çalındı. Bugünden itibaren Çanakkale'de atılan top seslerini duymaya başladık. Bu esnada tozu dumana katan bir süvari taburumuz süratle yanımızdan geçip gitti. Bu süratle

Çanakkale'de gizli yollarda bir keşif kolu.

mermisi patlamamakla beraber toprağa dahi saplanmadan yıldırım süratiyle kayarak ilerideki sazlığa doğru gitti ve gözden kayboldu. Bu hayret verici müşahedelerim askerlik hayatım müddetince ilk ve sondu. Yeniköy'e vardık. Silah meselesini halledip akşama kadar Çakaltepe'ye döndük. Yeniköy, Ezine cihetinde, Çakaltepe'ye 10 kilometre mesafede bulunuyordu.

2 Eylül gecesi silah mübadele meselesinde silahların numaralarını yazmadığımdan dolayı bana karşı tehditkâr bir vaziyet alan bölük kumandanının bu hareketine kırılarak takıma gitmeye karar verdim. 6 Eylül 1331 (19 Eylül 1915) günü bölük kumandanına müracaat ettim. Takıma gitmeyi arzu ettiğimi söyledim ve yerime başka bir depo memurunun tayin edilmesini rica ettim. Bölük kumandanı bana hitaben ne sebepten takıma gitmek istediğimi, bölükte en rahat memuriyetin depo memurluğu olduğunu söyledi. "Efendim istirahat etmek istemiş olsaydım, şimdi Beyoğlu jandarma taburunda bulunacaktım. Vazife görmeyi istirahata her zaman için tercih ederim. Zat-ı âliniz biliyorsunuz ki tabur işesinden de bu gaye ile bölüğe geldim" dedim. Bunun üzerine bölük kumandanı "Pe-

Çanakkale'de siperlerde düşman gözleyen askerler.

yi” dedik. Onbaşı ile beraber keşfe çıkılacak yerin siperinden kum torbalarını açtık. Gidecekleri yeri gösterdim ve gittiler.

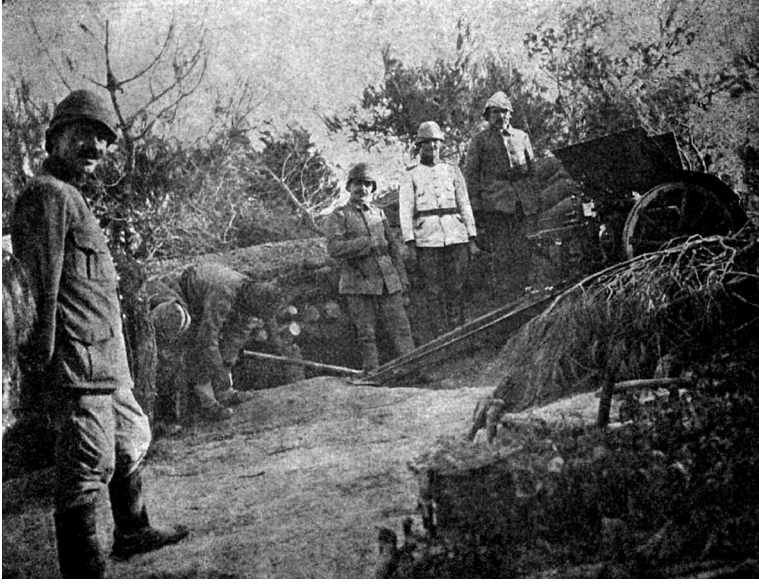
Ben siperde devriye geziyordum. Daha on dakika geçmeden keşfe giden onbaşı pürtelâş yanıma geldi. Ellerini dizlerine vuruyor, “Gitti Mehmet Dayı” diyordu. “Silahın nerede, ne oldu?” diye sordum. O, “Mehmet Dayı ölmüş, silahımı orada bıraktım” diyordu. Bu onbaşı fena halde korkmuştu. Iradesine hâkim olmadığını anladım. Kendisine gelsin diye silkeledim, biraz kendini toparladı. Onbaşıyı neferlerin yanından ara siperlere çektim. “Nasıl oldu, bana anlat” dedim. “Buradan gittik. Ben sağda olmak üzere yan yana yere yattık. Bir İngiliz’in siperinde kum torbalarını düzelttiğini gördüm. Biz aşağıda, yerde yattığımız için düşman siperinin dirsek kademelerini havadan istifade ederek görüyorduk. Neferin kulağına yavaşça İngiliz’i görüp görmediğini sordum. Ateş edecektim. Bana cevap vermedi. Tekrar ettim ise de keza cevap vermeyince elimle salladım, dürttüm, tekrar adamakıllı salladım. Hareketsizdi. O zaman öldüğünü anladım ve buraya haber vermek için geldim” diyordu.

“Peki vuruldum falan demedi mi” diye sorduğumda ise “Hayır katiyen, ufacık harekette dahi bulunmadı” diyordu.

Ben hemen bölük kumandanı Kenan Bey'e gittim. Meseleyi anlattım. Bölük kumandanı bana hitaben “Git takımlara sor, gönüllü varsa şehidi alıp getirsinler” dedi. Ben takımları gezip söyledimse de herkes sükûnetle mukabele ediyordu. Dönüşte Izmit'in Yanık Maşukiye köyünden Çerkez Edip Bey oğlu Abdülkadir bana hitaben: “Sen gidersen ben de giderim.” dedi. Ben de bölük kumandanı Kenan Bey'e gönüllü çıkan olmadığını, yalnız Abdülkadir'in, ben gidersem onun da benimle gideceğini söyledim. Bölük kumandanı bana hitaben “Peki ama sen nöbetçi çavuşusun” dedi. “Nöbetçi çavuşluğu hiçbir şeye mani olamaz. Ben nöbetçi çavuşluğunu Saraylı Raif Çavuş'a teslim ederim” dedim. “Peki öyleyse” dedi. Zaten bölük

Çanakkale'de, kum torbalarından yapılmış siperde iki askerimiz, biri gezde diğeri gözde düşman bekliyor.

Çanakkale harp sahasında top başında.

atış yapamıyordu. Çünkü düşman bütün toplarını aynı noktaya tevcih ediyor ve toplarımıza göz açtırmıyordu. Yalnız bizim Anadolu yakasında bulunan Intepe ve Çakaltepe toplarımız Seddülbahir iskelesine gece ve gündüz fasılalı, bazen de grup halinde ateş ederek düşmanı taciz ediyordu. 14 Teşrin-i Sani 1331'de (27 Kasım 1915) tekerrür Kirte ateş hattını teslim aldık. Eskisi gibi vazife ifa etmekteydik.

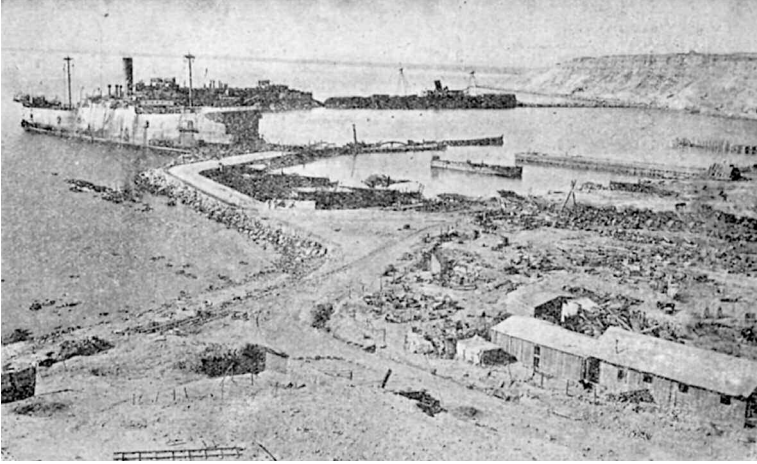
Bir gün ekme almak için bölük emininin bulunduğu yere, yani ikinci hat ekme tevzi mahalline her takımdan 3'er nefer ve onbaşı olmak üzere gittik. Başçavuş muavinliği vazifesi gören Eskişehir'in Arpalar mahallesinden Mehmet Arif, evvela 3'üncü takım onbaşısına "Açın çadırları" dedi. 3'üncü takıma mevcuduna göre ekme verdi. Ben de birinci takım neferlerine yani 2'nci takıma, çadırları açıp ekme almalarını söyledimse de başçavuş muavini bize hitaben "Geri durun, evvela birinci takım alacak" dedi. Buna mukabil "Mademki sıra takip ediyorsun, evvela birinci takım, sonra 2'nci takım, nihayet 3'üncü takımın alması icap ettiği halde neden evvela 3'üncü takıma verdin" dedim. Bunun üzerine "çok söyleme" dedi ve ağ-

Siper hayatı, arkadaşları düşmanı gözlerken beride cenk hakkında sohbet.

cephane belde, silah elde bir vaziyetteydik. Çamaşır yıkamak yine yoktu. Bulduğumuz yerden uzaklaşmak kat'î surette yasaktı. Düşman 2 Kanun-ı Evvel 1331 (15 Aralık 1915) günü ani olarak top bombardımanına başladı. Çok miktarda makineli bomba da atıyordu. Bu vaziyet karşısında evvelden verilen emir üzerine bölük olarak derhal silah başı yapıp koşar adımlarla ateş hattını takviye ettik. Düşmanın hücum etmesi ihtimaline karşı süngü taktık. Asker siperlere taksim edildi. Ateş hattını takviye ettiğimiz esnada 3'üncü takım çavuşu Uşaklı Ahmet ve 3 neferimiz hafif yaralandı. Başka zayıtımız yoktu. Bölük kumandanımız Kenan Bey hiç meydanda yoktu.

2'nci takımın birinci yarısına baktım. Takımın bu yarısından üç neferin noksan olduğunu gördüm. Bu neferleri aramak için, geldiğimiz sıçan yolunu takiben ikinci hatta gidiyordum. Bizim bölük kumandanı Kenan Bey yalnız olduğu halde tilki ininin içine gizlenmiş, elinde tabancası titriyordu. Beni görünce "İbrahim, oğlum nereye gidiyorsun? İleride ne var ne yok?" dedi. Maiyetindeki neferlere daimî surette küfürler saçan bölük kumandanı bugün ilk olarak "Oğlum İbrahim" diye hitap ediyordu. "İleriye gidiniz, ne olduğunu

Seddülbahir'de düşmanın barınmayıp terk ettiği mahfuz liman ve iskele.

man zırhlıları bizi göremiyor, şuraya buraya gelişigüzel, hedef tayin etmeden ateş ediyordu. Ganimet olarak bir zabıt muşambasını yerden alan 3'üncü takım efradından bir neferi bölük kumandanı tabanca ile yaraladı. Yürüyüşe devamla Seddülbahir'e nazır bir tepeliğin güney tarafında bulunan İngiliz karargâhına vardık. Askere dur emri verildi ve silah çatıldı. Bu mahalde bizim, eskiden kalma, Seddülbahir'e ait küçük bir Türk mezarlığı mevcuttu. İngilizler bu mezarlığın etrafını muntazam dikenli tel örgüsüyle muhafaza etmişlerdi. Buraya yakın bir mahalde de yeni bir mezar mevcuttu. Başucunda, siyah boncuklardan işlenmiş istavrozlu bir çelenk vardı. Bu yeni mezarın bir İngiliz kumandanına ait olduğu anlaşılıyordu.

Ganimetler

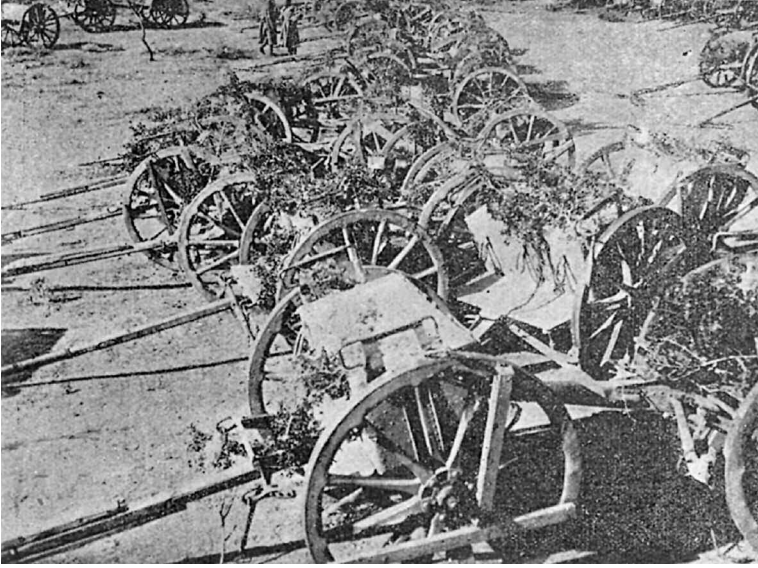
Bu esnada bölük kumandanı beni istemiş, gittim. Resmî selâmdan sonra "56'ncı alay yaveri benim biraderimdir. Silahımı al, git onu bul, benden selam söyle. Ganimetlerden beni unutmasın. Bilhassa hayvan takımı, eğer falan" dedi. Ben silahımı aldım. Sağ cenaha doğru ilerledim. Bütün Seddülbahir sahasında İngilizlerin kaçırıp bırakarak ganimetler meydana duruyor, katır ve kataneler sağa sola kaçışyordu. Bu arada İngilizlerin, hayvanlarını muha-

Arıburnu'nda işgal edilen düşman siperinde ganimet yığıntısı.

faza ettikleri mahallerden birine girdim. 40-50 kadar katana ve katını makineli tüfekle öldürmüşlerdi. Biraz daha ilerledim. Harpte bizden almış oldukları ganimetleri, silahları meydanın ortasında gayr-ı muntazam, odun istifi şeklinde örtüsüz bırakmış, hiç kıymet vermemişlerdi. Biraz daha ilerledim, bir elbise deposuna rastladım. Evvela kendi elbiselerimi çıkarıp attım. Yeni bir takım İngiliz elbisesi giydim. Takımdaki efradımız için de 80 takım elbise aldım. Elbiseler 10'ar 10'ar bağlanmış şekilde idiler. Bu elbiseleri gizli bir yere sakladım.

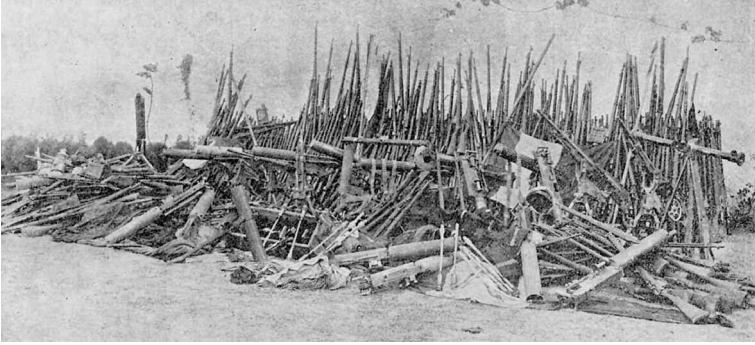
Bir kum torbası tozşeker, bir sandık konserve, bir sandık Nestle süt ve 4 teneke bisküviyi aynı şekilde sakladım. Bizim asker henüz buraya gelmemişti. Biraz ileride Seddülbahir sırtında İngilizlerin hastanesi mevcuttu. Gittim, burası çarşı pazar şeklini almıştı. Düşman büyük hastane çadırlarını kâmilan kesmiş veya delmişti. Orada çini, çinko, tabak, kâse, bisiklet, motosiklet, çatal, kaşık vesaire olmak üzere kamyon doluları mevcuttu. Az ileride iskeleye yakın mahalle vardım. İngilizler nakliye arabalarına koşulu olduğu halde yüzlerce katana ve katını makineli tüfekle vurup öldürmüşlerdi. Di-

Çanakkale’de düşmandan ganimet olarak alınan toplar ve cephane arabaları.

ğer bir korunmuş mahalle gittim. Altın damaklı dişler buldum. Bir de deniz kenarına yaklaştım ki, apartmanlar gibi erzak ve elbise depoları vardı. Bir kolorduyu en azından bir sene idare edecek kadar erzak mevcuttu. Terk edilen elbise, çizme, potin, kuru üzüm ve sair şeyleri tarif etmek ve yazmak kâbil olamayacağından bu safhayı burada bırakıyorum. Çünkü tariften kalem acizdir.

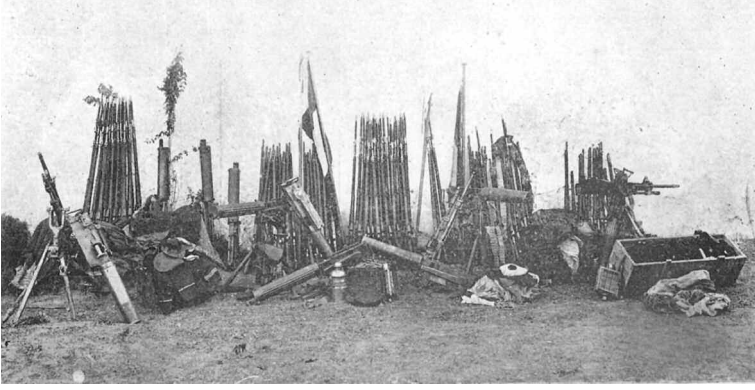
Güya 56’ncı alayın yaverini bulup bölük kumandanı beyin arzu-larını söyleyecektim. Hepsini unuttum ve oradan dönüp elbiseleri sakladığım yere geldim. Akşam da yakındı. Bizim bölük biraz sonra elbiseleri sakladığım mahalle geldi. Gittim, bölük kumandanını gördüm. Biraderini çok aradığımı fakat bulamadığımı söyledim. Yanından ayrıldım. Takıma gittim. Takım kumandanı Salih Efendi’ye elbise meselesini söyledim. Tabii olarak çok memnun oldu. Takım-dan 10 kişiyi yanıma aldım. Elbiseleri ve diğer her ne varsa aldık, takıma geldik. Efrada elbiseleri teslim ettim. Konservelerden yemekler pişirildi. Geceyi orada geçirdik. Bu suretle askerin elbise ihtiyacı temin edilmiş oldu.

Çanakkale'de düşmandan zabt ettiğimiz mitralyözlerle sair silahlardan bir yığın.

Ertesi gün hastanede bulunan arkadaşım Yanık Maşukiyeli Abdülkadir'e bir çift lastik çizme almak gayesiyle, bir gün evvel gördüğüm, deniz kenarındaki depoya gitmek için bölükten ayrıldım. Biraz gittikten sonra bölüğümüzden Babaeskili Mustafa ile Lapsekili Berber Ahmet'in geldiklerini gördüm. Hep beraber gittik. Çizme, kaput, portatif bardak, birkaç adet çatal ve kaşık aldık. Diğer erzak depolarında, açıkta, yüzlerce asker sandıkları kırıp konserve alıyorlardı. Yakınımızda bulunan bir İngiliz torpidosunun bu vaziyeti gördüğünü, manevra yapıp bize arka çevirdiğini gördüm. Yanımdaki arkadaşlara torpidonun bize ateş edeceğini, bir an evvel kendimizi bir çukura atmamızı söyledim. Koşup yakınımızda bulunan bir su çukuruna kendimizi attıksa da torpido bizim az yukarıımızda bulunan ve ganimet sandıklarını yağma eden yüzlerce askerin üzerine çok şiddetli ateş açtı. Bu mahalli hallaç pamuğu gibi altüst ediyor, sandıklarla beraber askerler havada uçuyordu. Bir vaveylâdır koptu. Buradan kurtulabilen askerler bizim bulunduğumuz su hendeğine doğru kaçıyordu. Bu defa bizim bulunduğumuz yere de düşmanın ateş etmesi muhtemeldi. Bundan dolayı biz hendeğin içerisinde heyecana kapılmış bir vaziyette iken askerin dağıldığını gören torpido nihayet ateşi keserek oradan uzaklaştıysa da çok zayıt verdirdi.

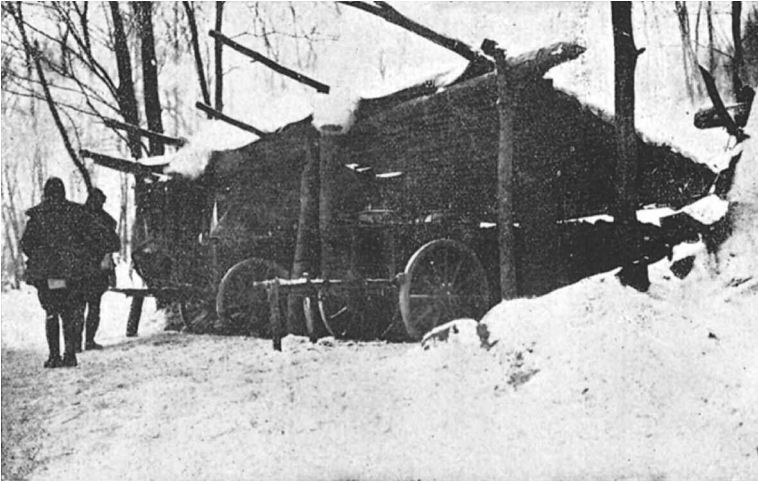
Biz de bu mahalden kalkıp karargâha geldik. O sırada bizim tabur Soğanlıdere'ye hareket etmişti. Biz de taburu takip etmek üzere

Çanakkale’de düşmandan zabt ettiğimiz tüfek ve mitralyözlerle bayraklardan bir parça.

likte muhtasar ve hulâsaten söylenmesi icap ettiği halde, ben, zabitin merhametini celp etmek için mufassalan izahat vermiştim. Bana dikkatle bakıp dinlemekte olan zabıt, “Haydi bakalım, bu da öyle olsun.” dedi ve cebinden çıkarmış olduğu düdüğü çaldı. Nöbette bulunan çavuşa eşyamızın verilmesini işaret etti. Ben de zabite teşekkür ederek yanından ayrıldım. Nöbetçinin yanına geldim, eşyamızı aldım ve hareket ettik.

Biraz daha yürüdük, tam eski ateş hattımıza yaklaşmıştık. O gün hava iyi olduğundan yabancı bir bölük asker silah çatmış, istirahat halinde bulunuyordu. Bunlar da silah nöbetçilerinden başka, hususi olarak ganimet eşya için başka bir nöbetçi ikame etmişler, oradan geçen askerlerin ganimet eşyalarını alıyorlardı. Ben geçtim, hatta beş on adım ilerledim. Bana bir şey demedikleri halde yanımdaki neferlere yani Mustafa Babaeski ile Berber Ahmet’e eşyalarını oraya bırakmalarını söylediler. Bunlar tabii olarak itiraz ediyorlar, eşyalarını bırakmak istemiyorlardı. Ben döndüm, müdahale ettim. “Niçin eşyaları bıraksınlar? Sizin için mi getirdiler?” dedim. Bunun üzerine bana hitaben “Öyle ise sen de bırakacaksın” dediler. “Ben kimseye eşya bırakmam” dedim. Bırakırsın bırakmazsın münakaşayı büyüttük. İş sarpa sardı. Beynim attı. Hemen eşyaları yani çizme ve kaputları yere attım. Neferlere de keza eşyalarını atmalarını söyledim. Tüfegime süngü taktım ve kendi eşyalarımızı süngü ile delik deşik

Galiçya'da siperlerdeki askerlerimize sıcak yemek hazırlayan seyyar mutfaklar.

Avusturya'ya Ayak Basışımız

İmdadına koştuğumuz ve müttefikimiz bulunan Avusturya toprağına ayak bastık. Tuna sahilinde askere mola verildi. Avusturya mızıkası askerî bir heyetle bizi istikbale geldi. Bando çalarken Zemun şehrinin çarşısından geçiyorduk. Ahali, çoluk çocuk, binlerce kişi Türk askerini temaşa ediyordu. Şehri muntazam yürüyüşlerle geçtik. Şehrin kuzey batısında bulunan düzlüğe karargâh kuruldu. Taburlara seyyar mutfak atlı arabaları ve her askere ayrı küçük karavanalar verildi. İki gün bu mahalde istirahat verildikten sonra asker Zemun şehrinin evlerine taksim edildi. Şehir dâhilinde serbestçe gezmediğimiz hiçbir yer kalmadı. Burada her şey mevcuttu. Bu şehre yalancı cennet denilebilirdi. Burada 10 gün istirahat ettik. 11'inci gün tabura hareket emri geldi. Erzak Avusturya hükümeti tarafından verilmekteydi. Ekmekler büyük ve uzun şekilde olup iki askere bir ekmek verilmekteydi.

Trenle Cepheye Gidişimiz

3 Ağustos 1332 (16 Ağustos 1916) günü Zemun şehrini terk ederek Tuna Köprüsü civarında olan Zemun istasyonuna ulaştık.

İmparator Karl Türk alayını ziyaret ederken.

Taburumuz derhal hareket etti. Büyük ormanların içerisinde geçerek bir saat yürüdüktan sonra yüksek tepelere tırmandık. Orada, hâkim bir yerde tabura mola verildi. Bu mahalde ikinci bir emri beklemekteydik. İki saat sonra ikinci bir emirle eski karargâhımıza hareket etmemiz bildiriliyordu. Hareket edip karargâha döndükçe de Avusturya ordusu bozulmuştu. Cepheyi geri almak ve yeniden harp hattı teşkil etmek mecburiyeti hâsıl olmuştu. Bu vaziyet askerden saklanıyordu. Avusturya ordusunun felce uğradığını yalnız kumandanlığın ve erkân-ı harbiyenin bildiğini ertesi gün anladık.

Kumandanlıktan verilen ve çok geç kalan çekilme emri sabahleyin bizi şaşırttı. Öyle bir hızla toparlandık ki kimin eline ne eşya ve ne cephaneye geçtiyse onu alabildi. Âcilen silah başı yapıldı ve derhal hareket emri verildi. Yalnız silah ve cephaneyi alabilmıştık. Telefon hatlarını, kazma kürekleri ve taburun erzakını kâmilan düşmana terk ettik. Yarılan Avusturya cephesinden ilerleyen düşman tarafından çevrilip esir edilmemiz kuvvetle muhtemeldi. Bu vaziyet karşısında askerimiz, böyle harpsiz ricat edildiğini görünce hayal kırıklığına uğramıştı. Vaziyetin hakikî manasını bilen ve anlayanlar şüphesiz ki daha büyük ümitsizliğe düşmüştü. Haftalarca kazmış olduğumuz siperleri düşmana bir mermi bile atmadan terk etmiştik.